

Kentsel Dirençlilik ve Stratejik Planlama: TR83 Bölgesi'nde Durum Analizi*

Urban Resilience and Strategic Planning: Situation Analysis in TR83 Region

Gülnur ATAKLI DEMİRALP¹ Ümit ŞİMŞEK²

Öne Çıkanlar

- TR83 Bölgesi'ndeki il belediyelerinin 2020-2024 yıllarına ait stratejik planları kentsel dirençlilik perspektifiyle ele alınarak analiz edilmiştir.
- TR83 Bölgesi belediyelerinin stratejik planlarında çevresel dayanıklılık ön planda yer alırken, ekonomik dayanıklılık en az yer verilen ve geliştirilmesi gereken alan olarak öne çıkmıştır.
- Araştırmanın yapıldığı belediyelerin dirençlilik politikaları sosyo-ekonomik gelişmişlikleriyle örtüşse de afet hazırlığı, göç, kamu düzeni, yöneticilerin ulaşılabilirliği, şeffaflık ve katılım gibi alanlarda eksikler vardır.

Öz

Kentler, hızla artan dünya nüfusu için sürdürülebilir yaşam koşullarını sağlamada kilit rol oynasa da iklim değişikliği, afetler ve ekolojik bozulma gibi önemli sorunlarla karşı karşıyadır. Kentsel dirençlilik (resilience), yalnızca kentlerin krizlere karşı dayanıklılığını değil, aynı zamanda kriz sonrası toparlanma ve gelişme kapasitesini de ifade etmektedir. Dirençlilik yaklaşımı gelecekteki risklere uyum sağlamayı ve bunları yönetmeyi vurgularken, stratejik planlama mevcut durumu analiz ederek ortak bir vizyon ve hedef belirlemeyi amaçlamaktadır. Her iki yaklaşım da uzun vadeli stratejilerle gelecekteki tehditlere hazırlıklı olmayı hedeflemektedir. Bu çalışmada, stratejik planların yalnızca mevcut durumu değil, aynı zamanda kentsel dirençliliği artıracak politikaları da içermesi gerektiği varsayımından hareketle, TR83 Bölgesi'nde yer alan Samsun, Tokat, Amasya ve Çorum illerinin il belediyelerinin stratejik planları dirençlilik bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Yöntem olarak, literatürde yaygın kabul gören kentsel dirençlilik boyutlarına dayalı bir içerik analizi yaklaşımı benimsenmiş; planlar, belirlenen göstergeler çerçevesinde sistematik olarak incelenmiştir. Analizde, bu planlarda kentsel dirençliliğin temel bileşenlerinin ne ölçüde yer aldığına; belediyelerin farkındalık düzeylerine, eylem planlarına ve stratejik hedeflerine odaklanılmıştır. Bulgular, çevresel dirençliliğin en çok vurgulanan boyut olduğunu, ekonomik dirençliliğin ise en az yer verilen alan olduğunu göstermektedir. Çalışma, TR83 Bölgesi'nde belediyelerin stratejik planlarını kentsel dirençlilik açısından değerlendiren ilk araştırma olma özelliği taşımaktadır. Elde edilen bulguların diğer bölgelerle karşılaştırmalı analizlere imkân sağlayarak bölgesel kalkınma politikalarının geliştirilmesine ve literatürdeki bölgesel ölçekli dirençlilik çalışmalarına katkı sunacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Kentsel dirençlilik, sürdürülebilirlik, stratejik plan, TR83 Bölgesi

Makale Künyesi

Ataklı Demiralp, G. ve Şimşek, Ü. (2025). Kentsel dirençlilik ve stratejik planlama: TR83 Bölgesi'nde durum analizi, *Urban 21 Journal*, 3(2), 43-70

* Bu çalışma, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü bünyesinde yürütülen doktora tezinin bir bölümünden türetilmiş ve TR83 Bölgesi illerine uyarlanarak geliştirilmiştir. Ayrıca 20-21-22 Kasım 2024 Tarihleri arasında düzenlenen 9. Kent Araştırmaları Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuş ve özet bildiri kitabında yayımlanmıştır.

¹ Sorumlu Yazar: Doktora Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, gulnur.atakli@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5071-7059

² Dr. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, umit.simsek@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4927-6916

Urban Resilience and Strategic Planning: Situation Analysis in TR83 Region

Kentsel Dirençlilik ve Stratejik Planlama: TR83 Bölgesi'nde Durum Analizi*

Gülnur ATAKLI DEMİRALP¹ Ümit ŞİMŞEK²

Highlights

- The 2020–2024 strategic plans of the provincial municipalities in the TR83 Region have been analyzed from an urban resilience perspective.
- While environmental resilience is prominently emphasized in these plans, economic resilience is the least addressed and emerges as an area in need of improvement.
- Although the resilience policies of the municipalities where the research was conducted align with their socio-economic development levels, there are shortcomings in areas such as disaster preparedness, migration, public order, accessibility of administrators, transparency, and participation.

Abstract

Although cities play a key role in providing sustainable living conditions for the rapidly growing global population, they face significant challenges such as climate change, disasters and ecological degradation. Urban resilience not only refers to the capacity of cities to withstand crises but also encompasses their ability to recover and develop after such events. While the resilience approach emphasizes adapting to and managing future risks, strategic planning aims to analyze the current situation and establish a shared vision and objectives. Both approaches seek to prepare for future threats through long-term strategies. In this study, based on the assumption that strategic plans should include not only the current state but also policies to enhance urban resilience, the strategic plans of the provincial municipalities of Samsun, Tokat, Amasya, and Çorum in the TR83 Region were evaluated from a resilience perspective. A content analysis approach based on urban resilience dimensions widely accepted in the literature was adopted as the methodology, and the plans were systematically examined within the framework of established indicators. The analysis focused on the extent to which these plans address the core components of urban resilience, as well as the municipalities' levels of awareness, action plans, and strategic goals. The findings indicate that environmental resilience is the most emphasized dimension, whereas economic resilience is the least addressed area. This study is the first to evaluate the strategic plans of municipalities in the TR83 Region from an urban resilience perspective. It is anticipated that the findings will contribute to the development of regional development policies and to regional-scale resilience studies in the literature by enabling comparative analyses with other regions.

Keywords

Urban resilience, sustainability, strategic planning, TR83 Region

Citation info

Ataklı Demiralp, G. & Şimşek, Ü. (2025). Kentsel dirençlilik ve stratejik planlama: TR83 Bölgesi'nde durum analizi, *Urban 21 Journal*, 3(2), 43-69

* This study is derived from a part of the doctoral dissertation conducted within the Graduate Education Institute of Tokat Gaziosmanpaşa University and has been adapted and further developed for the provinces of the TR83 Region. It was also presented as a paper at the 9th Urban Studies Congress held on November 20–22, 2024, and published in the conference abstract book.

¹ **Corresponding Author:** PhD Student, Tokat Gaziosmanpaşa University, gulnur.atakli@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5071-7059

² Dr. Tokat Gaziosmanpaşa University, umit.simsek@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4927-6916

Giriş

2030 yılı itibarıyla dünya nüfusunun %60'ının, 2050 yılına gelindiğinde ise yaklaşık %70'inin şehirlerde ikamet edeceği öngörülmektedir (United Nations Department of Economic and Social Affairs Population Division, 2018). Ayrıca, 2050 yılına kadar kentlerde yaşayan nüfusun iki katına çıkması beklenmektedir (United Nations, 2017). Bu gelişmelerin kentleşmeyi 21. yüzyılın en çarpıcı dönüşüm süreçlerinden biri haline getirmesi muhtemeldir. Kentler, dünya genelinde hızla artan nüfuslara ev sahipliği yaparken, sürdürülebilir yaşam koşullarının sağlanmasında kritik bir rol üstlenmektedir. Ancak, kentler ekonomik, sosyal ve teknolojik değişimlerle birlikte iklim değişikliği, afetler ve ekolojik bozulma gibi karmaşık ve sürekli hale gelen sorunlarla da karşı karşıyadır. Bu durum, kentlerin bu zorluklara karşı daha dirençli, uyum sağlayabilir ve mücadeleci bir yapıya sahip olmasını zorunlu kılmaktadır.

Kentlerin dayanıklılık kapasitesini artırması ve gelecekteki tehditlere karşı direnç geliştirmesi gerekliliği, kentsel dirençlilik (resilience) kavramının önemini artırmıştır. Kentsel dirençlilik yalnızca krizlere karşı dayanıklılık göstermeyi değil, krizlerden sonra şehirlerin hızla toparlanma ve gelişme yeteneğini de kapsayan çok boyutlu bir yaklaşımdır. Bu kavram, doğal afetler, iklim değişikliği, ekonomik zorluklar ve toplumsal krizler karşısında şehirlerin sadece savunulmasını değil, bu deneyimlerden ders çıkararak daha güçlü hale gelmesini içermektedir.

Kentsel dirençlilik, risk altındaki toplumların yapısal bütünlüklerini koruma, olumsuz etkilerle başa çıkma, şokları absorbe etme ve hızlı bir şekilde toparlanma yeteneğini ifade etmektedir (Intergovernmental Panel on Climate Change [IPCC], 2012; United Nations International Strategy for Disaster Risk Reduction [UN-ISDR], 2009). Aynı zamanda, kentsel dönüşüm, göç ve yoksulluk gibi çeşitli karmaşık sorunlara karşı direnç gösterebilme ve bu sorunlarla etkili biçimde başa çıkabilme kapasitesini de kapsamaktadır (Kavanoz, 2020). Bu bağlamda, politika yapıcıların kentlerin bu sorunlarla başa çıkabilmesi için geliştireceği politikalar ve stratejik planlardaki hedef ve amaçlar kritik önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerin, merkezi yönetimle birlikte, kentsel sorunlara yönelik önleyici ve iyileştirici tedbirler alarak bunları stratejik planlarına yansıtmaları beklenmektedir.

Bu çalışmanın amacı, TR83 Bölgesi'ndeki il belediyelerinin hazırladığı stratejik planları, giderek daha fazla önem kazanan kentsel dirençlilik perspektifiyle ele alıp değerlendirmektir. Çalışmada, halka en yakın hizmet birimleri olan belediyelerin, geleceğe yönelik hedef ve amaçlarını belirledikleri stratejik planlarda "kentsel dirençlilik" kavramına ne ölçüde yer verdikleri ve bu konuda ne kadar bilinçli oldukları incelenmiştir. Yerel yönetimlerce hazırlanan stratejik planlar, kentsel gelişimi yönlendiren temel belgeler olmanın ötesinde, dirençlilik yaklaşımının kurumsal politikalara dâhil edilmesi açısından da önemli bir rol üstlenmektedir. Bu doğrultuda, planlarda tanımlanan amaçlar, politikalar ve uygulama adımları; kentlerin dirençlilik düzeyini ne ölçüde dikkate aldığını ve bu yaklaşımın yönetsel süreçlere nasıl yansıtıldığını analiz etme olanağı sunmaktadır. Literatürde, Türkiye'de kentsel dirençlilik konusunun çoğunlukla afet yönetimi, iklim değişikliği veya mekânsal planlama ekseninde ele alındığı; belediyelerin stratejik plan belgelerinin dirençlilik çerçevesinde sistematik olarak

analiz edildiği çalışmaların ise son derece sınırlı olduğu görülmektedir. Bu araştırma, kentsel dirençliliği çevresel, ekonomik, sosyal ve kurumsal boyutlarıyla bütüncül bir çerçevede ele alarak ve bölgesel düzeyde stratejik plan belgelerini inceleyerek literatürdeki bu boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır.

Araştırma kapsamında, belediyelerin stratejik planları içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiş; kentsel dirençlilikle ilgili hedef ve amaçları, farkındalık düzeyleri ve planlanan faaliyetleri belirlenen göstergeler çerçevesinde sistematik olarak analiz edilmiştir. Böylece, mevcut durumun çok boyutlu bir şekilde ortaya konulması hedeflenmiştir. Çalışmanın, hazırlanacak yeni stratejik planların geliştirilmesinde yerel yönetimlere farklı bir bakış açısı kazandırabileceği ve yerel yönetim düzeyinde kentsel dirençlilikle ilgili hedef ve stratejilerin daha fazla gündeme gelmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

1. Kavramsal Çerçeve

1.1. Kentsel dirençlilik

Kentsel dirençlilik, bir kentsel sistemin ve onun tüm sosyo-ekolojik ve sosyo-teknik ağlarının, farklı zaman ve mekân ölçeklerinde, bir aksama durumunda temel işlevlerini sürdürme ya da hızla bu işlevlere geri dönme, değişime uyum sağlama ve mevcut ya da gelecekteki uyum kapasitesini kısıtlayan yapıları dönüştürme kabiliyetini ifade etmektedir (Lowe vd., 2024, s. 7). Kentsel dirençlilik, kentlerin karşılaştıkları şokları ve krizleri yönetme, kriz öncesi durumlarına geri dönme ve bu süreçten güçlenerek çıkma becerisiyle doğrudan ilişkilidir (Çetin, 2023, s.143). Coaffee (2013, s. 325), kentsel dirençliliği, tehditlerin sebep olduğu stresleri yönetebilme ve felaketlerin etkilerini hızla ortadan kaldırma kapasitesi olarak tanımlamaktadır. Bir başka görüşe göre ise kentsel dirençlilik, tehlike, afet ve risklere karşı hazırlıklı olma, bu durumlara direnç gösterme ve uyum sağlama yeteneğini ifade etmektedir (Tuğaç, 2019, s. 896). Ayrıca, kentsel dirençlilik, şehirdeki tüm bileşenlerin şok ve streslere karşı dayanıklılığını ve savunma mekanizmasını temsil etmektedir (Konukcu, 2020, s. 335).

Dirençlilik, önce oluşturulması ve zamanla güçlendirilmesi gereken bir sistemdir. Bu bağlamda, yaşanabilir, sürdürülebilir, güvenilir ve sağlam bir kent yapısı oluşturmayı amaçlayan, niteliksel ve niceliksel olarak geliştirilmesi gereken dinamik bir süreçtir. Başka bir ifadeyle, kentsel dirençlilik, bir şehrin geçmişte yaşadığı sorunlardan çıkarımlar yaparak mevcut durumunu analiz etmesi ve gelecekte karşılaşılabileceği sorunlara karşı savunma mekanizmaları ya da bir tür bağışıklık geliştirmesidir (Tuğaç, 2019, s. 989). Kentsel dirençlilik, kentlerin olası olumsuzluklardan kaynaklanabilecek zararları en aza indirmesini, bu durumlara hazırlıklı olmasını ve etkin bir şekilde yanıt verebilmesini ele almaktadır (Lowe vd., 2024, s. 3).

Küresel ölçekte hazırlanan Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, Paris Anlaşması, Yeni Kentsel Gündem ve Sendai Afet Riskini Azaltma Çerçevesi gibi belgeler, şehirlerin karşı karşıya olduğu mevcut risklere karşı direncini artırmak ve gelecekteki tehditlere hazırlıklı olmalarını sağlamak için rehber ilkeler sunmaktadır. Bu belgeler, şehirlerin sürdürülebilir bir geleceğe ulaşmalarını desteklemekle birlikte, kentlerin fiziksel, sosyal ve

yönetişim mekanizmalarını güçlendirmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Habitat III, 2016; United Nations Framework Convention on Climate Change, 2015; UNDP, 2015; UNDRR, 2015)

Bu bağlamda, kentsel altyapının dayanıklılığı, dirençli kentlerin inşasında kritik bir rol oynamaktadır. Yollar, köprüler ve enerji sistemleri gibi altyapı unsurlarının dışsal tehditlere karşı hem güçlü hem de esnek olması gereklidir. Bu doğrultuda, Birleşmiş Milletler'in Sendai Afet Riskini Azaltma Çerçevesi (UNDRR, 2015), altyapının afetlere dayanıklılığını artırmayı ve güvenli kentlerin oluşumunu teşvik etmektedir. Güvenli bir altyapı, aynı zamanda kentsel alanların genel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmasına katkıda bulunmaktadır.

Ancak altyapının güçlendirilmesi tek başına yeterli değildir. İklim değişikliğinin etkileriyle başa çıkabilen şehirler, aynı zamanda dirençli olma yolunda önemli bir adım atmaktadır. Yeşil altyapının geliştirilmesi, enerji verimliliği ve afetlere karşı önleyici tedbirlerin alınması bu süreçte temel unsurlar arasında yer almaktadır. Bu çerçevede, Paris Anlaşması (United Nations Framework Convention on Climate Change, 2015), şehirleri karbon emisyonlarını azaltmaya ve iklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlamaya yönlendirmektedir. Kentlerin karbon nötrlük hedeflerini benimsemesi, Paris Anlaşması'nın sunduğu küresel hedeflerle uyum içinde ilerlemelerini sağlamaktadır.

Şehirlerin yalnızca altyapı ve çevresel dayanıklılıkla sınırlı kalmaması, toplumsal düzeyde de dirençlilik oluşturmaları gereklidir. Toplamların krizler ve afetler karşısında toparlanma kapasitesini artırmak, sosyal dirençliliğin sağlanmasıyla mümkündür. Bu noktada, Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kentlerin kapsayıcı, güvenli, dirençli ve sürdürülebilir olmasını vurgulamaktadır. Sosyal adaletin desteklenmesi, dezavantajlı grupların korunması ve ekonomik dayanıklılığın güçlendirilmesi, şehirlerin sosyal yapısını güçlendiren temel faktörlerdir (UNDP, 2015).

Ayrıca güçlü yönetim mekanizmaları ve topluluk katılımı, kentsel dirençliliğin ayrılmaz bir parçasıdır. Yönetişim süreçlerinin şeffaf, hesap verebilir ve katılımcı olması, kentsel dirençlilik stratejilerinin başarıyla uygulanmasını sağlar. Yeni Kentsel Gündem (Habitat III, 2016), bu bağlamda şehirlerin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda yönetsel olarak da dirençli hale gelmesini savunmaktadır. Halkın, sivil toplum kuruluşlarının ve özel sektörün bu süreçlere aktif katılımı, şehirlerin gelecekteki risklere karşı hazırlıklı olmasını desteklemektedir.

Sonuç olarak, altyapı dayanıklılığı, iklim değişikliğine uyum, toplumsal dirençlilik, güçlü yönetim ve risk yönetimi stratejilerinin bir araya getirilmesi kentlerin daha dirençli ve yaşanabilir hale gelmesinin anahtarıdır.

1.2. Kentsel dirençliliğin boyutları

Kentsel dirençlilik, modern kentlerin çevresel, sosyal ve ekonomik zorluklara etkili bir şekilde yanıt vermesini sağlayan çok boyutlu bir kavramdır. Ancak bu kavram, tıpkı sürdürülebilirlik yaklaşımında olduğu gibi, uygulama aşamasında hedeflerin nasıl ölçüleceği, hangi göstergelerin kullanılacağı ve hangi önceliklerin belirleneceği konularında belirsizlikler

içermektedir. Bu nedenle, yerel düzeyde alınan kararlar ve stratejik planlar açısından kentsel dirençliliği somutlaştırmak güçleşmektedir.

Kentlerin karmaşık yapısı, dirençliliğin farklı boyutlarıyla ele alınmasını zorunlu kılmaktadır (Hatipoğlu ve Kavanoz, 2024, s. 15). Uluslararası literatürde kentsel dirençliliğin boyutlarına ilişkin yapılan çalışmalar (Coaffee, 2013; Cutter vd., 2010; Kwok vd., 2016; Lowe vd., 2024; Ribeiro ve Gonçalves, 2019; Rose ve Liao, 2005) altyapı dirençliliği, sosyal dirençlilik, çevresel dirençlilik, yönetim ve planlama ile toplumsal sağlık ve güvenliği temel bileşenler olarak öne çıkarmaktadır. Buna paralel olarak, küresel ölçekte hazırlanan politika belgeleri (Habitat III, 2016; United Nations Framework Convention on Climate Change, 2015; UNDP, 2015; UNDRR, 2015) şehirlerin mevcut risklere karşı direncini artırmak ve gelecekteki tehditlere hazırlıklı olmalarını sağlamak için rehber ilkeler sunmaktadır. Bu belgeler, kentlerin sürdürülebilir bir geleceğe ulaşmalarını desteklemekle birlikte, fiziksel, sosyal ve yönetim mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır.

Ribeiro ve Gonçalves (2019), kentsel dirençliliği doğal, ekonomik, sosyal, fiziksel ve kurumsal olmak üzere beş boyutta tanımlamıştır. Jamali, Robati, Nikoomaram, Farsad ve Aghamohammadi (2023) ise, bu boyutları sosyo-ekonomik, çevresel, fiziksel ve kurumsal olarak ele almaktadır. Sosyal dirençlilik, toplulukların afetlere karşı toparlanma kapasitesini (Jamali vd., 2023; Keck ve Sakdapolrak, 2013; Kwok vd., 2016); ekonomik dirençlilik ise finansal dayanıklılığı ifade etmektedir (Hallegatte 2014, Jamali vd., 2023; Rose ve Liao 2005). Fiziksel dirençlilik, kentsel altyapının kriz durumunda işlevselliğini sürdürmesine (Cutter vd., 2010) odaklanırken, kurumsal dirençlilik risk azaltma ve yönetim kapasitelerini kapsamaktadır (Godschalk, 2003). Çevresel dirençlilik ise insan faaliyetlerinden kaynaklanan kirliliği azaltma ve ekosistemlerin kendini yenileme kapasitesine odaklanmaktadır (Cutter vd., 2010; Jamali vd., 2023). Hatipoğlu ve Kavanoz (2024), kentsel dirençliliği yedi boyutta ele almıştır: ekolojik, sosyal, ekonomik, altyapısal, afet, göç ve kurumsal dirençlilik. Hatipoğlu ve Kavanoz'a (2024) göre ekolojik dirençlilik, şehirlerin doğal sistemlerine; sosyal dirençlilik, kentteki toplulukların dayanıklılığına odaklanmaktadır. Altyapısal dirençlilik, fiziksel sistemlerin krizlere karşı dayanıklılığını incelerken, ekonomik dirençlilik finansal dayanıklılığı analiz etmektedir. Afet dirençliliği, şehirlerin afetlere karşı hazırlığını; göç dirençliliği ise göçmenlerin kente uyum kapasitesini değerlendirmektedir. Kurumsal dirençlilik ise güçlü bir yönetim yapısının önemine işaret etmektedir. Bu boyutların birbirine bağlı doğası, dirençlilik politikalarının entegre bir şekilde ele alınmasını gerektirmektedir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (Organisation for Economic Co-Operation and Development [OECD]) yaklaşımına göre, kentsel dirençlilik, ekonomik, sosyal, çevresel ve kurumsal boyutlar arasında bir ilişki kurularak ele alınmaktadır. Bu görüş, ayrı ayrı ya da izole edilmiş politikaların, risklere karşı etkili önlemlerin geliştirilmesini güçleştireceğini ve kentsel dirençliliğin sağlanmasını engelleyeceğini savunmaktadır (OECD, 2016).

Kentsel dirençliliğin kavramsal temelleri göz önüne alındığında, bu yaklaşımın yerel düzeyde kurumsallaşması ve uygulanabilir politikalarla desteklenmesi gerekmektedir. Bu noktada,

belediyeler tarafından hazırlanan stratejik planlar, dirençlilik hedeflerinin somutlaştırıldığı temel politika belgeleri olarak öne çıkmaktadır.

1.3. Stratejik yönetim, stratejik planlama ve yerel yönetimler

Stratejik yönetim, bir yönetimin hedeflerine ulaşması için farklı işlevleri arasındaki kararları formüle etme, uygulama ve değerlendirmeyi içeren bir sistemdir. Stratejik yönetim süreci üretme, uygulama ve öğrenme (Güçlü, 2003, s. 77) olmak üzere üç aşamadan oluşmaktadır. İlk aşama yani üretme aşaması stratejinin kurulduğu aşama olduğu için diğer aşamalardan daha fazla ön plana çıkmaktadır. Stratejik planlama adıyla ayrı bir isimlendirmeye sahip olan bu aşama birçok zaman stratejik yönetimin yerine kullanılabilir (David, 2011, s. 6).

Stratejik planlama, bir vizyon ve misyon geliştirmeyi; fırsatları ve tehditleri tanımlamayı, güçlü ve zayıf yönleri belirlemeyi, uzun vadeli hedefler koymayı; alternatif stratejiler barındırmayı ve izlenecek belli stratejileri seçmeyi içermektedir. Yönetimlerin zaman, para, insan, araç-gereç vb. kısıtlarla çalıştığı bir dünyada stratejik plan, en çok faydayı sağlayacak yolu seçmeye yardımcı olmaktadır. Böylelikle geleceği öngörülen şekilde biçimlendirmek mümkün olabilmektedir (Çınar ve Tütünsatar, 2017, s.1180; Eren, 2013, s. 58; Güçlü, 2003, s. 71; Güner, 2006, s.97). Ancak stratejik planlama, tek bir işlevde değil farklı işlevler arasındaki kararları formüle etmeye dayandığı için, örgütte stratejiyi destekleyen bir kültür geliştirmek, etkili bir organizasyon yapısı kurmak ve bilgi sistemlerini geliştirmek planın başarısı belirlemektedir (David, 2011, s. 6). Stratejik planlamanın başarısını belirleyen unsurlar yalnızca merkezi düzeyde değil, aynı zamanda yerel yönetimlerde de önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerde stratejik planlama süreci, kentsel hizmetlerin niteliği ve sürdürülebilirliği açısından kritik bir rol oynamaktadır. Yerel yönetimlerde stratejik planlamanın başarısı; bölgeye özgü koşulların dikkate alındığı, halkın katılımının sağlandığı ve planlama sürecine tüm çalışanların aktif olarak dâhil olduğu kapsayıcı bir süreç sonucunda gerçekleşebilmektedir (Çakar ve Esen, 2023, ss. 1021-1022; Çınar ve Tütünsatar, 2017, s.1180; Dağ, 2009, s. 159, Güner, 2006, ss.102-103). Yerel yönetimlerde stratejik planlamanın başarısını en fazla engelleyen neden ilgili alanlar ve aktörler arasında mutabakatın olmamasıdır. Siyasi, ekonomik, mali, teknik ve mevzuat konularında ön değerlendirme yapılmamış olması, yetkilendirme eksikliği ve iş birliğine dayalı olmayan bir örgüt yapısı diğer nedenler arasındadır. (Poyraz, 2024, ss. 370-371) Stratejik planlamanın koşullara ve ihtiyaçlara göre şekillenmemesi, planların uygulamaya geçmemiş iyi niyet belgeleri olma riskini taşımaktadır. (Güngör, 2011, s. 114) Türkiye’de bu sorunların ana kaynağı ise yerel yönetimlerin yönetsel ve mali özerkliğinin merkez lehine kısıtlanmış olmasıdır. Merkezin belirleyiciliği stratejik planlama süreçlerinde dahi görülebilmektedir (Gözlükaya, 2007, s. 125). Merkeziyetçi yapının yarattığı bu kısıtlar, yerel yönetimlerin stratejik planlarının kapsamını, önceliklerini ve özellikle dirençlilik yaklaşımını ne ölçüde içerebildiğini doğrudan etkilemektedir.

Yerel yönetimlerce hazırlanan stratejik planlar, kentsel gelişimi yönlendiren temel belgeler olmanın ötesinde, dirençlilik yaklaşımının kurumsal politikalara dâhil edilmesi açısından da önemli bir rol üstlenmektedir. Bu doğrultuda, planlarda tanımlanan amaçlar, politikalar ve

uygulama adımları; kentlerin dirençlilik düzeyini ne ölçüde dikkate aldığını ve bu yaklaşımın yönetsel süreçlere nasıl yansıtıldığını analiz etme olanağı sunmaktadır.

2. Yöntem

TR83 Bölgesi İl Belediyeleri'nin 2020-2024 Stratejik Planlarının kentsel dirençlilik bağlamında incelendiği bu çalışmada, veri toplama yöntemi olarak doküman analizi kullanılmıştır. Çalışmada değerlendirilen stratejik planlar T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı Kamuda Stratejik Yönetim resmi internet sitesinden temin edilmiş ve araştırmanın amacına uygun olarak incelenmiştir.

Toplanan verilerin analizi için içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. Stratejik planlar, kentsel dirençlilik boyutları çerçevesinde belirlenen kodlar yardımıyla sistematik biçimde değerlendirilmiş, planlardaki amaç, politika ve uygulama adımları sınıflandırılmış ve karşılaştırılmıştır. Bu kodlama yöntemi, verilerin araştırma konularına uygun şekilde adlandırılıp sınıflandırılmasını, parçalanıp analiz edilmesini ve karşılaştırılmasını mümkün kılmaktadır (Karataş, 2015, s. 74). Samsun Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2024, Samsun Büyükşehir Belediyesi), Çorum Belediyesi 2020-2024 Stratejik Planı (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2024, Çorum Belediyesi), Amasya Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan Revizyon Çalışması (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2024, Amasya Belediyesi) ve Tokat Belediyesi 2019-2024 Stratejik Planı (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2024, Tokat Belediyesi) bu çerçevede taranmıştır.

İçerik analizinde kullanılan kentsel dirençlilik boyutları, Tuğaç (2019) ile Kaya ve Yaylı 'nın (2023) çalışmalarında, söz konusu araştırmacıların OECD (2024), Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Programı Hedefleri (UNDP, 2015) ve Dünya Bankası gibi uluslararası kaynaklardan yararlanarak geliştirdikleri boyutlar esas alınarak dört ana boyut olarak belirlenmiştir. Mert ve Kan (2023) tarafından eklenen kodlar düzenlenerek bu boyutlara dahil edilmiş, ayrıca küresel araştırmalar ve raporlar (C40 Cities, 2023; Council of Europe, 2023; Habitat III, 2016; IPCC, 2007; IPCC, 2012; IPCC, 2014; IPCC, 2021; IPCC, 2024; The Rockefeller Foundation, 2013; United Nations Framework Convention on Climate Change, 2015; United Nations Office for Disaster Risk Reduction [UNISDR], 2015; World Economic Forum, 2024) taranarak yeni kodlar eklenmiştir. Bu kapsamda, çalışmanın boyutları, kategorileri ve alt kodları son şeklini almıştır. Kentsel dirençlilik analizleri için “çevresel dirençlilik”, “ekonomik dirençlilik”, “toplumsal dirençlilik” ve “kurumsal dirençlilik” olmak üzere dört boyut ve bu boyutlar altında toplam 15 kategori ile 49 alt kod kullanılmıştır. Tablo 1’de boyutlar, kategoriler, alt kodlar ve stratejik planlardan örnek alıntılar sunulmuştur.

Tablo 1.

İçerik analizi kod defteri örneği

Boyutlar	Kategoriler	Alt Kodlar	Örnek Alıntılar
Çevresel	Kentsel Gelişimin Çevre ile Uyum İçinde Olması	Planlı, güvenli ve yaşanabilir kent planlaması Yaşanabilir sağlıklı ve temiz bir çevre oluşturmak Kentsel dönüşümün sağlanması Sürdürülebilir kentsel gelişimin sağlanması Yeni yeşil alanların yapılması veya mevcut yeşil alanların genişletilmesi Hayvan hakları odaklı çalışmalar Tarihi kültürel mirası korumaya yönelik çalışmalar	Yapılaşmaların sürdürülebilir kentsel planlama ile yapılmasını ve yerleşimlerin kapsayıcı, güvenli ve sürdürülebilir kılınmasını sağlamak Yaşanabilir sağlıklı ve temiz bir çevre oluşturarak, sürdürülebilirliğini sağlamak Kentsel dönüşüm, yeni imar alanları oluşturulması ve tarihi dokunun korunması Sürdürülebilir ve rekabetçi bir anlayışla tarımsal, turistik, ve tarihi değerleri koruyup geliştirerek turizm kenti oluşturmak Hayvan hakları odaklı çalışmaların yapılması suretiyle sağlıklı doğal hayatı sağlamak Rekabet edebilir bir şekilde kentin tarihi dokusunu koruyup, yeni değerler oluşturmak suretiyle tarih ve turizm kenti oluşturmak
	Altyapının Yeterli ve Güvenilir Olması	Ulaşım altyapısı Güçlü altyapı Teknolojik altyapı Su ve atık su altyapısı Katı atık, çöp, bertaraf Geri dönüşüm ve sıfır atık çalışmaları İklim değişikliği ile ilgili faaliyetler Afetlere yönelik altyapı çalışmaları	Ulaşım ve altyapı hizmetlerini iyileştirerek, ekonomik, güvenli ve konforlu ulaşım hizmetleri sunmak ve trafik acıklığını sağlamak İleri biyolojik atıksu arıtma tesisi yapımı Bilişim altyapısının sürekliliğini ve güvenliğini sağlayarak güçlendirmek; doğal afet durumlarında hizmetin devamlılığını sağlamak Altyapıda gerekli çalışmaları yaparak su yönetimini sağlamak ve kaliteli içme suyunu vatandaşların kullanımına sunmak Çevrenin korunması ve ekolojik dengenin bozulmaması için atık yönetimi uygulamalarını kullanmak ve gerekli önlemleri almak Çöpten elektrik üretme projesi İklim değişiklikleriyle mücadele ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması
	Yeterli Doğal Kaynağın Varlığı ve Korunması	Çevre bilincinin artırılmasına yönelik faaliyetler Doğal kaynakların korunmasına ilişkin tedbirler Deniz ve ırmak kenarlarının düzenlenmesi Enerji verimliliği Enerji tasarrufu Su kaynaklarının korunması Yenilenebilir enerji kaynakları kullanımı	Afet ulaşım planlarının yapılması Çevre duyarlılığı konusunda eğitici etkinlikler ve eğitimler düzenlemek Kızıllık Deltasının doğal değerlerinin sürdürülebilirliğini sağlayacak koruma faaliyetlerinin yürütülmesi Korunan alanla ilgili kaçak yapı ve alana müdahalelerle ilgili gerekli tedbirlerin alınması ve gerekli işbirliklerinin yapılması Mevcut plaj ve mavi bayrak alanlarında can güvenliği önlemleri almak Herkes için suyun ve sıhhi şartların temel yaşam hakkı olduğu anlayışını yerleştirmek Enerji ihtiyacını yenilenebilir enerji yöntemleri ile karşılamak ve yaygınlaştırmak
	Toplumun Birbirine Bağlı Olması	Kolektif kimlik Toplumda kentlilerin aktif ağlarının olması Göçmenlere yönelik politikalar	Toplumsal dayanışmanın geliştirilmesi Kentlilik kültürünün yaygınlaştırılması
Sosyal	Kentsel Hizmetlere Erişiminin Olması	Spor hizmetleri Gıda arzı güvenliği Eğitim hizmetleri Sağlık hizmetleri Etkili acil müdahale düzenlemeleri Sosyal ve kültürel faaliyetler	Spor alanları ve teşvikleri ile halkın spora bakışını değiştirmek Hal hizmetlerinde etkin denetim sağlanması, hizmet kalitesinin artırılması ve yönetim kapasitesinin geliştirilmesi, hal faaliyetlerinin etkinlik ve verimliliğin in artırılması Eğitime destek amacıyla gençlik merkezleri oluşturması Sağlıklı yaşam merkezleri projesi Belediye sorumluluk alanlarında huzur ve güven ortamını tehdit edecek unsurlara karşı denetimler yapmak ve gerekli önlemleri almak Doğal afetlere karşı acil koordinasyonlu çalışma için hazırlık yapılması
	Eşitlik ve Adaleti Sağlayıcı Tedbirler	Yoksullukla mücadele Dezavantajlı grupları destekleyici tedbirler Sosyal belediyeçilik uygulamaları Kent hakkı	Yerel ve küresel değerlerin sağlıklı entegrasyonunu sağlamış, kültür-sanat zenginliğine sahip kent oluşturmak Yoksulluk sınırının çok altına olan vatandaşların acil ihtiyaçlarının karşılanması 65 yaş ve üzeri yardıma ve bakıma muhtaç yaşlılara evde temizlik, sağlık ve bakım hizmetlerinin güçlendirilmesi Sağlıklı yaşamları güvence altına alarak her yaşta esenliği desteklemek, yoksulluğu ve eşitsizliği ortadan kaldıran, birleştirici sosyal belediyeçiliği hayata geçirmek

Tablo 1 Devam

Boyutlar	Kategoriler	Alt Kodlar	Örnek Alıntılar
Kurumsal	Liderlik ve Uzun Dönemli Vizyon	Yöneticilerin Halka Yakınlığı ve Erişilebilirliği	Halk meclisi projesi
	Uygun Kamu Kaynağının Varlığı	Belediye harcamalarında tasarruf yapılması İnsan kaynaklarına yönelik çalışmalar Kurumsallaşmış idari yapı Mali yönetim yapısını güçlendirmek	Kent ve kentlinin yerel ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli mali büyüklüğe ulaşmak, belediye harcamalarında tasarrufa riayet etmek Proje ekiplerinin oluşturulması, insan kaynaklarının geliştirilmesi Kurum içinde her düzeyde ve kurum dışında hedef kitlelerle etkin ve sağlıklı iletişimin sağlanması
	Diğer Yönetim Kademeleriyle İş Birliği	Kurum içi ve dışı etkin iletişim Anketler veya çalıştaylar düzenlenmesi	Kurum içi ve dışı hedef kitlelerle etkin ve sağlıklı iletişimin sağlanması, etkin, verimli, kaliteli ve şeffaf bir yönetimin katılımcı mekanizmalarla sağlanması ve geliştirilmesi Kamuoyu ölçüm ve değerlendirme çalışmalarının yapılması
	Yönetimin Şeffaf Olması ve Kentlilerin Yönetime Katılımı	Yönetim ve mali süreçlerde açıklık ve şeffaflık Belediye hizmetleri ve yönetimine ilişkin vatandaşların görüşlerinin alınması Kent konseyinin varlığı ve önemi Özel sektör, diğer kamu kurumları ve STK'ların karar alma süreçlerine katılımı	Tasarruf ve şeffaflık yapısının güçlendirilmesi Vatandaş memnuniyeti odaklı kurumsal yapı ve yönetim anlayışını oluşturmak Kent konseyinin etkinliğinin artırılması Bölge meclislerinin oluşturulması Katılımcı (Birlikte) yönetim anlayışını hâkim kılmak
Ekonomik	Dijital Yönetişim	E- Belediye Uygulamaları Akıllı Kent Uygulama	Kent bilgi sisteminin geliştirilmesi Akıllı trafik sistemlerinin oluşturulması Akıllı ulaşım sistemlerinin planlanması ve uygulanması Belediye hizmet ve faaliyetlerinde teknolojiye etkin ve verimli yararlanma
	Endüstrilerin Büyümesini Sağlayacak Çeşitlilikte Olması	Sektörel Çeşitlilik Hedefleri Yeni İstihdam Alanları Oluşturulması Yerel İş Geliştirme Teşvikleri	Yöresel tatların ve el sanatlarının yaşatılması işsizliğe çözüm ve istihdama yönelik eğitimler verilmesi Tarım AR-GE çalışmaları yapılması Tarımsal alt yapı sorunlarını çözmek
	İnovasyonun Ekonomiye Liderlik Etmesi	İnovasyonun Ekonomiye Liderlik Etmesi	AR-GE çalışmalarının yapılması
	İşgücünün Farklı Becerileri Olması	Mesleki Beceri Kazandırma Eğitimleri	Meslek edindirme kursları ve kariyer iş geliştirme merkezi projesi
	Altyapının Ekonomik Aktiviteleri Desteklemesi	Ekonomiyi destekleyecek alt yapı aktiviteleri	İstihdama yönelik iş atölyeleri projesi geliştirilmesi Sebze haline entegre soğuk hava deposu projesi

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir.

TR83 bölgesindeki il belediyeleriyle sınırlı tutulan bu çalışmada, dört il belediyesinin stratejik planları, Tablo 1'de gösterildiği şekilde boyutlar, kategoriler ve alt kodlar çerçevesinde MAXQDA 2020 Nitel Veri Analiz programı ile içerik analizi kullanılarak sayısallaştırılmış ve her bir belediye için kavramların tekrar edilme sıklıkları belirlenmiştir. Böylece, stratejik planların kentsel dirençlilik ile ne ölçüde ilişkilendirildiği incelenmiştir.

Kentsel dirençliliğe dair tüm bileşenlerin ve boyutların araştırma kapsamına dahil edilmesine dikkat edilmiştir. Stratejik planların analizinde aynı hedef birden fazla koda ilişkin bilgiyi içerdiğinde, ilgili hedef ya da strateji, ilişkili olduğu her bir kod için ayrı ayrı toplama dahil edilmiştir. Kodlar plan metinlerinde doğrudan olarak bulunmadığı durumlarda yazarın yorumuna bağlı olarak değişebilmektedir. Bu durumda çalışmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla, araştırmanın başlangıcında belirlenen boyut ve kategorilere uygun kodlamalar iki farklı araştırmacı tarafından bağımsız olarak gerçekleştirilmiş ve ardından karşılaştırılmıştır. Kodlama sürecinde ortaya çıkan görüş ayrılıkları tartışılarak uzlaşıya varılmış, böylece iç

güvenirlik güçlendirilmiştir. Ayrıca, belirlenen boyut, kategori ve kodların literatürde kabul görmüş kuramsal çerçevelere dayanması, çalışmanın içerik geçerliğini artırmıştır.

3. Bulgular ve Değerlendirme

3.1. Kentsel dirençlilik boyutlarının genel dağılımı

Aşağıda yer alan Tablo 2’de gösterildiği şekilde kentsel dirençlilik analizlerinde toplam 857 frekans sayısının dağılımında en yüksek frekans 351 ifade ile Samsun Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planı’na aittir. Samsun’u sırasıyla 217 ifade ile Tokat Belediyesi, 171 ifade ile Çorum Belediyesi ve 118 ifade ile Amasya Belediyesi takip etmektedir. TR83 Bölgesi il belediyelerinin stratejik planlarında dirençlilik boyutlarının dağılımı incelendiğinde çevresel dirençlilik ile ilgili düzenlemeler ön plana çıkarken, ekonomik dirençlilik ile ilgili düzenlemeler en az değinilen boyut olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2.

TR83 Bölgesi stratejik planlarında kentsel dirençlilik boyutlarının frekans dağılımı

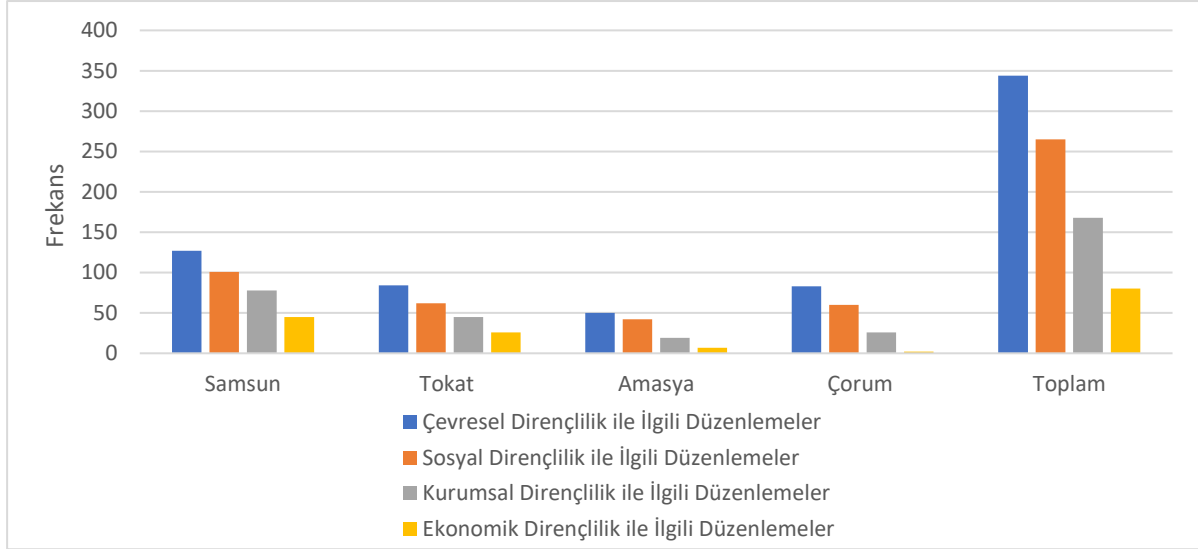
Kentsel Dirençlilik Boyutları	Frekans Dağılımı				
	Samsun	Tokat	Amasya	Çorum	Toplam
Çevresel Dirençlilik ile İlgili Düzenlemeler	127	84	50	83	344
Sosyal Dirençlilik ile İlgili Düzenlemeler	101	62	42	60	265
Kurumsal Dirençlilik ile İlgili Düzenlemeler	78	45	19	26	168
Ekonomik Dirençlilik ile İlgili Düzenlemeler	45	26	7	2	80
Toplam	351	217	118	171	857

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir.

Aşağıda yer alan Şekil 1’de, çevresel, sosyal, kurumsal ve ekonomik dirençlilik olmak üzere dört boyutta gerçekleştirilen kentsel dirençlilik analizlerinin illere göre dağılımı gösterilmektedir. Tüm boyutlar içerisinde en yüksek değere sahip olan çevresel boyuttur. Samsun Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planında da bu boyutta en yüksek değere ulaşıldığı görülmektedir. Tüm belediyelerde sıralama yüksekten düşüğe doğru benzerlik göstermekte; çevresel dirençlilikle ilgili düzenlemeleri, sırasıyla sosyal, kurumsal ve son olarak ekonomik dirençlilikle ilgili düzenlemeler izlemektedir.

Şekil 1.

TR83 Bölgesi stratejik planlarında kentsel dirençlilik boyutlarının illere göre dağılımı

3.2. Kentsel dirençlilik boyutları ile ilgili düzenlemeler

Araştırmanın amacına uygun olarak, çevresel, sosyal, kurumsal ve ekonomik dirençlilik olarak belirlenen dört boyut, dört belediye için kategoriler ve kodlar dahilinde analiz edilmiştir. Her bir boyut ve alt kodlarına ilişkin bilgiler genel sıralamada en yüksek düzenleme içeren boyuttan başlayarak sunulmuştur.

3.2.1. Çevresel dirençlilik ile ilgili düzenlemeler

Aşağıda yer alan Tablo 3’te görüldüğü üzere çevresel dirençlilik boyutu TR83 Bölgesi il belediyelerinin stratejik planlarında en yoğun yer verilen alan olup toplam 344 ifadeye sahiptir. Bu boyut “Kentsel Gelişimin Çevre ile Uyum İçinde Olması”, “Altyapının Yeterli ve Güvenilir Olması” ve “Yeterli Doğal Kaynağın Varlığı ve Korunması” olmak üzere üç ana kategori altında incelenmiştir. En yüksek frekans “Altyapının Yeterli ve Güvenilir Olması” kategorisine (165) aittir.

Tablo 3.

TR 83 Bölgesi il belediyelerinin stratejik planlarında çevresel dirençlilik boyutuna ilişkin düzenlemelerin frekans dağılımı

Kategoriler	Kodlar	Frekans Dağılımı				
		Samsun	Tokat	Amasya	Çorum	Toplam
Kentsel Gelişimin Çevre ile Uyum İçinde Olması	Planlı, güvenli ve yaşanabilir kent planlaması	4	9	1	10	24
	Yaşanabilir sağlıklı ve temiz bir çevre oluşturmak	11	4	3	4	22
	Kentsel dönüşümün sağlanması	0	3	1	0	4
	Sürdürülebilir kentleşmenin sağlanması	0	4	4	2	10
	Yeni yeşil alanların yapılması veya mevcut yeşil alanların genişletilmesi	13	9	5	4	31
	Hayvan hakları odaklı çalışmalar	3	0	3	4	10
	Tarihi kültürel mirası korumaya yönelik çalışmalar	5	18	10	15	48
Kategori Toplam Puanı		36	47	27	39	149
Altyapının Yeterli ve Güvenilir Olması	Ulaşım altyapısı	36	16	4	17	73
	Güçlü altyapı	1	1	1	1	4
	Teknolojik altyapı	3	4	2	1	10
	Su ve atık su altyapısı	3	5	3	9	20
	Katı atık, çöp, bertaraf	8	1	3	4	16
	Geri dönüşüm ve sıfır atık çalışmaları	0	1	0	0	1
	İklim değişikliği ile ilgili faaliyetler	4	1	2	2	9
	Afetlere yönelik alt yapı çalışmaları	21	3	2	6	32
Kategori Toplam Puanı		76	32	17	40	165
Yeterli Doğal Kaynağın Varlığı ve Korunması	Çevre bilincinin artırılmasına yönelik faaliyetler	2	3	1	0	6
	Doğal kaynakların korunmasına ilişkin tedbirler	1	0	0	0	1
	Deniz ve ırmak kenarlarının düzenlenmesi	9	1	1	0	11
	Enerji verimliliği	0	0	0	0	0
	Enerji tasarrufu	0	0	0	0	0
	Su kaynaklarının korunması	0	0	1	0	1
	Yenilenebilir enerji kaynakları kullanımı	3	1	3	4	11
Kategori Toplam Puanı		15	5	6	4	30
Toplam		127	84	50	83	344

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir.

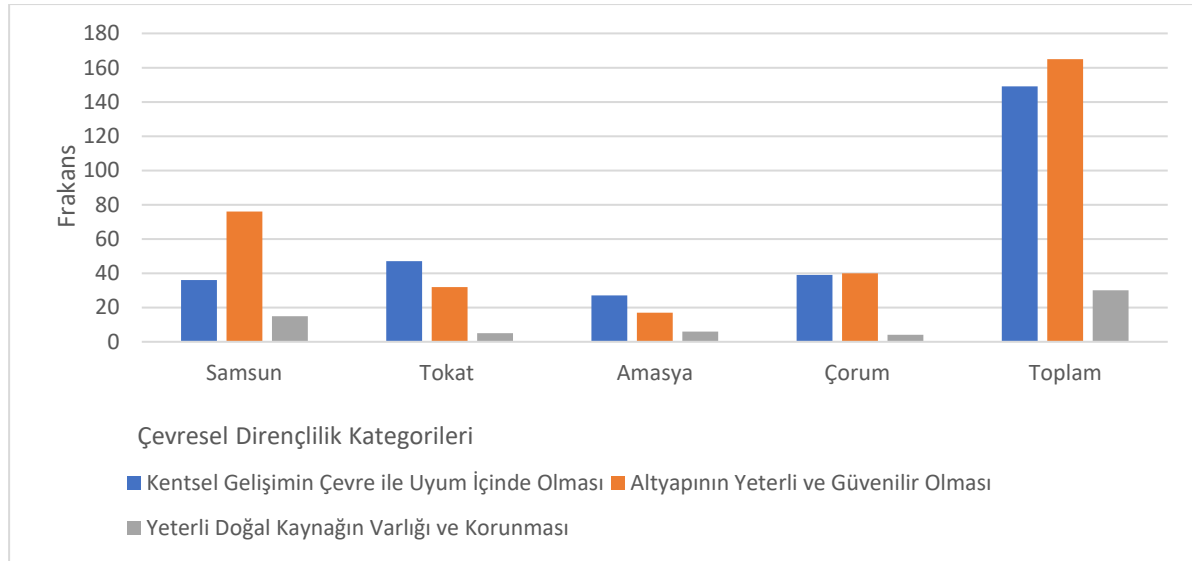
Yukarıda yer alan Tablo 3'te sunulan verilere göre "Kentsel Gelişimin Çevre ile Uyum İçinde Olması" kategorisi çevresel dirençlilik boyutunda en yüksek ikinci frekans değerine sahiptir (149) ve bu bağlamda özellikle Tokat ve Çorum belediyeleri öne çıkmaktadır. Tokat, tarihi ve kültürel mirasın korunması (18) ile yeşil alanların artırılması (9) yönündeki uygulamalara ağırlık verirken, Çorum planlı ve yaşanabilir kent planlaması (10) ile kültürel mirasın korunması (15) konularında yoğunlaşmaktadır. Samsun ise yeşil alanların genişletilmesi (13) ve hayvan haklarına yönelik çalışmalar (3) gibi çeşitli politikalarıyla bu kategoride dengeli bir profil sergilemektedir. Bu kategori yedi alt kod kapsamında analiz edilmiştir ve en yüksek frekans değeri "Tarihi ve kültürel mirası korumaya yönelik çalışmalar" alt koduna aittir (48).

“Altyapının Yeterli ve Güvenilir Olması” kategorisi, Tablo 3’te sunulduğu şekilde toplam 165 frekans ile tüm boyutlar arasında en yüksek değere sahiptir. Samsun, bu kategoride ulaşım altyapısı (36) ve afetlere yönelik altyapı çalışmaları (21) gibi kritik alanlara yatırım yaparken, Çorum ulaşım altyapısı (17), su ve atık su altyapısı (9) ile afet altyapısı (6) konularında öne çıkmaktadır. Tokat’ın odak noktaları ulaşım altyapısı (16) ve su altyapısı (5) iken, Amasya sınırlı olmakla birlikte afet altyapısı (2) ve ulaşım altyapısı (4) üzerinde durmaktadır. Kategori sekiz alt kod çerçevesinde analiz edilmiştir. Bunlar arasında en yüksek frekans “Ulaşım altyapısı” alt koduna (73), en düşük frekans ise “Geri dönüşüm ve sıfır atık çalışmaları” alt koduna (1) aittir.

Tablo 3’te görüldüğü şekilde “Yeterli Doğal Kaynağın Varlığı ve Korunması” kategorisi yedi alt kod kapsamında ele alınmıştır. Bu kategoride en yüksek frekans değerleri “Deniz ve ırmak kenarlarının düzenlenmesi” (11) ile “Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı” (11) alt kodlarına aittir. Özellikle Samsun, deniz ve ırmak kenarlarının düzenlenmesi (9) ve yenilenebilir enerji projeleri (3) ile öne çıkmaktadır. Amasya ise yenilenebilir enerji kullanımı (3) ve çevre bilincini artırmaya yönelik faaliyetleriyle dikkat çekmektedir. Buna karşın Çorum ve Tokat’ın bu kategoriye ilişkin düzenlemeleri görece sınırlı kalmıştır.

Şekil 2.

TR 83 Bölgesi il belediyelerinin stratejik planlarında çevresel dirençlilik kategorilerinin illere göre dağılımı

Yukarıda yer alan Şekil 2’de görüldüğü ve Tablo 3’te sunulduğu üzere, çalışma alanındaki belediyelerin stratejik planlarında çevresel dirençlilik boyutuna ilişkin düzenlemeler il bazında farklılık göstermektedir. Samsun, bu boyutta bölge lideri konumunda olup özellikle altyapı yatırımlarına yönelik kapsamlı politikalarıyla öne çıkmaktadır. Tokat ve Amasya belediyeleri, çevresel dirençlilik çalışmalarını daha çok kentsel gelişimin çevreyle uyumlu hale getirilmesi üzerine yoğunlaştırmıştır. Çorum Belediyesi ise çevresel dirençlilik kapsamında altyapı iyileştirmeleri ve kentsel gelişimin çevre ile uyum içinde olması alanlarında belirginleşmektedir.

Stratejik planlardaki somut örnekler, çevresel dirençlilik boyutunun çalışma alanındaki belediyeler arasında farklı ölçek ve içeriklerde ele alındığını göstermektedir. Örneğin Samsun, stratejik planında sera gazı emisyonunun azaltılmasından çöpten enerji üretimine kadar geniş bir yelpazede düzenlemeler içerirken; Tokat, çarpık yapılaşmanın dönüştürülmesi ve insan odaklı ulaşım gibi hedeflere odaklanmaktadır. Çorum, ileri biyolojik atıksu arıtma tesisi yapımı ve şebeke yenileme projeleri ile öne çıkarken; Amasya, iklim değişikliğiyle mücadele ve tarımsal-turistik değerlerin korunması gibi sürdürülebilir kalkınma perspektifli politikalar benimsemektedir.

3.2.2. Sosyal dirençlilik ile ilgili düzenlemeler

Sosyal dirençlilik boyutu, toplam 265 ifade ile TR83 Bölgesi'nde çevresel dirençlilikten sonra en fazla yer verilen boyuttur. Aşağıda yer alan Tablo 4'te görüldüğü üzere "Toplumun Birbirine Bağlı Olması", "Kentsel Hizmetlere Erişiminin Olması" ve "Eşitlik ve Adaleti Sağlayıcı Tedbirler" olmak üzere üç ana kategori altında incelenmiştir. En yüksek frekans "Kentsel Hizmetlere Erişiminin Olması" kategorisine (152) aittir.

Tablo 4.

TR 83 Bölgesi il belediyelerinin stratejik planlarında sosyal dirençlilik boyutuna ilişkin düzenlemelerin frekans dağılımı

Kategoriler	Kodlar	Frekans Dağılımı				
		Samsun	Tokat	Amasya	Çorum	Toplam
Toplumun Birbirine Bağlı Olması	Kolektif kimlik	10	6	1	3	20
	Toplumda kentlilerin aktif ağlarının olması	2	1	0	1	4
	Göçmenlere yönelik politikalar	0	0	0	0	0
Kategori Toplam Puanı		12	7	1	4	24
Kentsel Hizmetlere Erişiminin Olması	Spor hizmetleri	9	5	3	10	27
	Gıda arzı güvenliği	11	0	4	4	19
	Eğitim hizmetleri	4	9	1	7	21
	Sağlık hizmetleri	2	3	6	6	17
	Güvenlik hizmetleri	0	0	0	2	2
	Etkili acil müdahale düzenlemeleri	12	1	1	1	15
	Sosyal ve kültürel faaliyetler	6	13	18	14	51
Kategori Toplam Puanı		44	31	33	44	152
Eşitlik ve Adaleti Sağlayıcı Tedbirler	Yoksullukla mücadele	10	7	4	0	21
	Dezavantajlıları grupları destekleyici tedbirler	29	8	1	7	45
	Sosyal belediyecilik uygulamaları	5	8	3	5	21
	Kent hakkı	1	1	0	0	2
Kategori Toplam Puanı		45	24	8	12	89
Toplam		101	62	42	60	265

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir.

Yukarıda yer alan Tablo 4'te sunulan bilgilere göre "Toplumun Birbirine Bağlı Olması" kategorisinde Samsun, kolektif kimlik (10) ve toplumsal ağların güçlendirilmesi (2) gibi düzenlemelerle en yüksek frekansa sahiptir. Tokat, kolektif kimlik vurgusu (6) ile öne çıkarken, Amasya ve Çorum bu kategoride daha sınırlı kalmıştır. Kategori 3 alt kod altında analiz

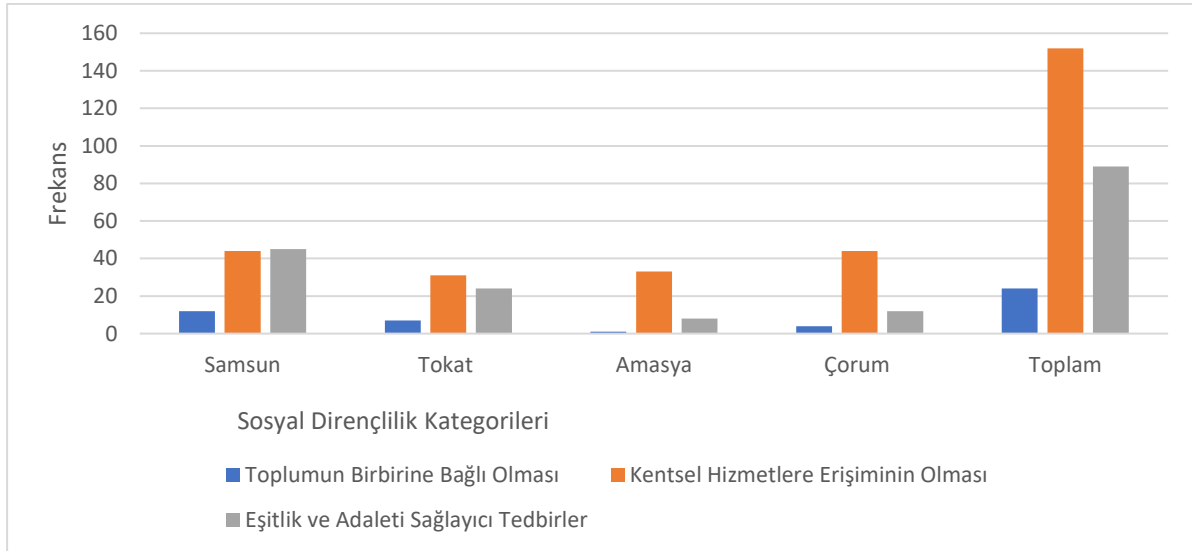
edilmiştir. En yüksek frekans “Kolektif kimlik” alt koduna (20) aitken, “Göçmenlere yönelik politikalar” alt koduna hiç değinilmemiştir.

“Kentsel Hizmetlere Erişiminin Olması” kategorisi, Tablo 4’te sunulan bilgilere göre toplam 152 ifade ile sosyal dirençlilik boyutunun en baskın alanını oluşturmaktadır. Samsun ve Çorum bu kategoride en yüksek değere (44) sahiptir. Samsun, spor hizmetleri (9), gıda arzı güvenliği (11) ve afetlere acil müdahale düzenlemeleri (12) ile öne çıkarken; Çorum, sosyal ve kültürel faaliyetler (14) ve spor hizmetleri (10) alanlarında yoğunlaşmaktadır. Tokat, sosyal ve kültürel faaliyetler (13) ile eğitim hizmetleri (9) kodlarında dikkat çekerken, Amasya özellikle sosyal ve kültürel faaliyetler (18) ve sağlık hizmetleri (6) ile öne çıkmaktadır. Kategori yedi alt kod çerçevesinde incelenmiştir. Bunlar arasında en yüksek frekans “Sosyal ve kültürel faaliyetler” alt koduna (51), en düşük frekans ise “Güvenlik hizmetleri” alt koduna (2) aittir.

Tablo 4’de sunulan verilere göre “Eşitlik ve Adaleti Sağlayıcı Tedbirler” kategorisinde Samsun, dezavantajlı grupları destekleyici tedbirler (29) ve yoksullukla mücadele (10) çalışmalarıyla ön plana çıkmaktadır. Tokat, sosyal belediyeçilik uygulamaları (8) ve dezavantajlı gruplara destek (8) konularında dengeli bir dağılım sergilerken, Amasya ve Çorum bu kategoride daha sınırlı girişimlerde bulunmuştur. Kategori dört alt kod çerçevesinde analiz edilmiştir. En yüksek frekans “Dezavantajlıları grupları destekleyici tedbirler” alt koduna (45), en düşük frekans ise “Kent hakkı” alt koduna (2) aittir.

Şekil 3.

TR 83 Bölgesi il belediyelerinin stratejik planlarında sosyal dirençlilik kategorilerinin illere göre dağılımı

Tablo 4’te ve Şekil 3’te yer alan veriler sosyal dirençlilik boyutunda Samsun’un lider konumda olduğunu ortaya koymaktadır. Samsun, kentsel hizmetlere erişim ve eşitlik ve adaleti sağlayıcı kapsayıcı politikalarla hizmetleriyle dikkat çekerken; Çorum, kentsel hizmetlere erişim kategorisinde sosyal ve kültürel etkinlikler ile spor altyapısını güçlendirerek toplumsal bütünlüğü desteklemektedir. Tokat Belediyesi, eğitim hizmetleri ve kültürel faaliyetler

aracılığıyla toplumsal dayanışmayı güçlendirmeyi amaçlarken; Amasya, sosyal yaşam kalitesini artırmaya yönelik projeleriyle bu alanda öne çıkmaktadır.

Belediyelerin stratejik planlarındaki somut örnekler incelendiğinde; Samsun’da bağımlılıkla mücadele, yaşlı bakım hizmetleri, Kadın Dostu Kent uygulamaları ve gönüllülük projeleri öne çıkarken; Tokat’ta kentlilik kültürünün yaygınlaştırılması, fırsat eşitliği ve dezavantajlı kesimlerin toplumsal yaşama katılımı hedeflenmiştir. Çorum, engelli erişimi ve sosyal yaşam alanlarının iyileştirilmesine önem verirken; Amasya yoksullukla mücadele, dezavantajlı gruplara destek ve sağlıklı yaşamı teşvik eden projeler yürütmektedir.

3.2.3. Kurumsal dirençlilik ile ilgili düzenlemeler

Kurumsal dirençlilik boyutu, toplam 168 ifade ile dördüncü sırada yer almaktadır. Tablo 5’te görüldüğü üzere “Liderlik ve Uzun Dönemli Vizyon”, “Uygun Kamu Kaynağının Varlığı”, “Diğer Yönetim Kademeleriyle İşbirliği”, “Yönetimin Şeffaf Olması ve Kentlilerin Yönetime Katılımı” ve “Dijital Yönetişim” olarak beş ana kategori altında analiz edilmiştir. En yüksek frekans “Uygun Kamu Kaynağının Varlığı” kategorisine (68) aittir.

Tablo 5.

TR 83 Bölgesi il belediyelerinin stratejik planlarında kurumsal dirençlilik boyutuna ilişkin düzenlemelerin frekans dağılımı

Kategoriler	Kodlar	Frekans Dağılımı				
		Samsun	Tokat	Amasya	Çorum	Toplam
Liderlik ve Uzun Dönemli Vizyon	Yöneticilerin Halka Yakınlığı ve Erişilebilirliği	0	1	0	0	1
Kategori Toplam Puanı		0	1	0	0	1
Uygun Kamu Kaynağının Varlığı	Belediye harcamalarında tasarruf yapılması	5	3	0	0	8
	İnsan kaynaklarına yönelik çalışmalar	4	10	2	8	24
	Kurumsallaşmış idari yapı	8	1	4	1	14
	Mali yönetim yapısını güçlendirmek	19	2	0	1	22
Kategori Toplam Puanı		36	16	6	10	68
Diğer Yönetim Kademeleriyle İşbirliği	Kurum içi ve dışı etkin iletişim	13	8	1	2	24
	Anketler veya çalıştaylar düzenlenmesi	2	1	2	2	7
Kategori Toplam Puanı		15	9	3	4	31

Tablo 5. (Devamı)

Yönetimin Şeffaf Olması ve Kentlilerin Yönetime Katılımı	Yönetim ve mali süreçlerde açıklık ve şeffaflık	10	1	0	0	11
	Belediye hizmetleri ve yönetimine ilişkin vatandaşların görüşlerinin alınması	1	5	4	1	11
	Kent konseyinin varlığı ve önemi	0	2	0	0	2
	Özel sektör, diğer kamu kurumları ve STK'ların karar alma süreçlerine katılımı	3	4	3	2	12
Kategori Toplam Puanı		14	12	7	3	36
Dijital Yönetişim	E- Belediye Uygulamaları	3	5	0	2	10
	Akıllı Kent Uygulamaları	10	2	3	7	22
Kategori Toplam Puanı		13	7	3	9	32
Toplam		78	45	19	26	168

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir.

Tablo 5'te sunulan verilerde görüldüğü üzere "Liderlik ve Uzun Dönemli Vizyon" kategorisi yalnızca Tokat'ta (1) temsil edilmekte, diğer belediyelerde ise yer almamaktadır. Bu durum, stratejik planlarda uzun vadeli liderlik perspektifinin planlara yeterince yansımadığını düşündürmektedir.

"Uygun Kamu Kaynağının Varlığı" kategorisi, Tablo 5'te sunulan verilere göre toplam 68 ifade ile bu boyutun en baskın alanıdır. Samsun, mali yönetim yapısını güçlendirme (19) ve kurumsallaşmış idari yapı (8) konularında öne çıkarken, Tokat ise insan kaynaklarına yönelik çalışmalar (10) ve mali tasarruf (3) ile dikkat çekmektedir. Kategori dört alt kod altında analiz edilmiştir. Bunlar arasında en yüksek frekans "İnsan kaynaklarına yönelik çalışmalar" alt koduna (24) aittir.

"Diğer Yönetim Kademeleriyle İşbirliği" kategorisinde Samsun (15) ve Tokat (9) iş birliği ve iletişim odaklı projeleriyle öne çıkmaktadır. Çorum ve Amasya ise bu alanda daha sınırlı faaliyet göstermektedir. Kategori iki alt kod altında incelenmiş olup en yüksek frekans "Kurum içi ve dışı etkin iletişim" alt koduna (24) aittir.

"Yönetimin Şeffaf Olması ve Kentlilerin Yönetime Katılımı" kategorisinde Samsun, yönetim ve mali süreçlerde açıklık (10) ile liderdir. Tokat ise vatandaş görüşlerini alma (5) ve STK'ların karar süreçlerine katılımı (4) ile bu alanda aktif rol üstlenmektedir. Kategori dört alt kod altında analiz edilmiştir. Bunlar arasında en yüksek frekans "Özel sektör, diğer kamu kurumları ve STK'ların karar alma süreçlerine katılımı" alt koduna (12) aittir.

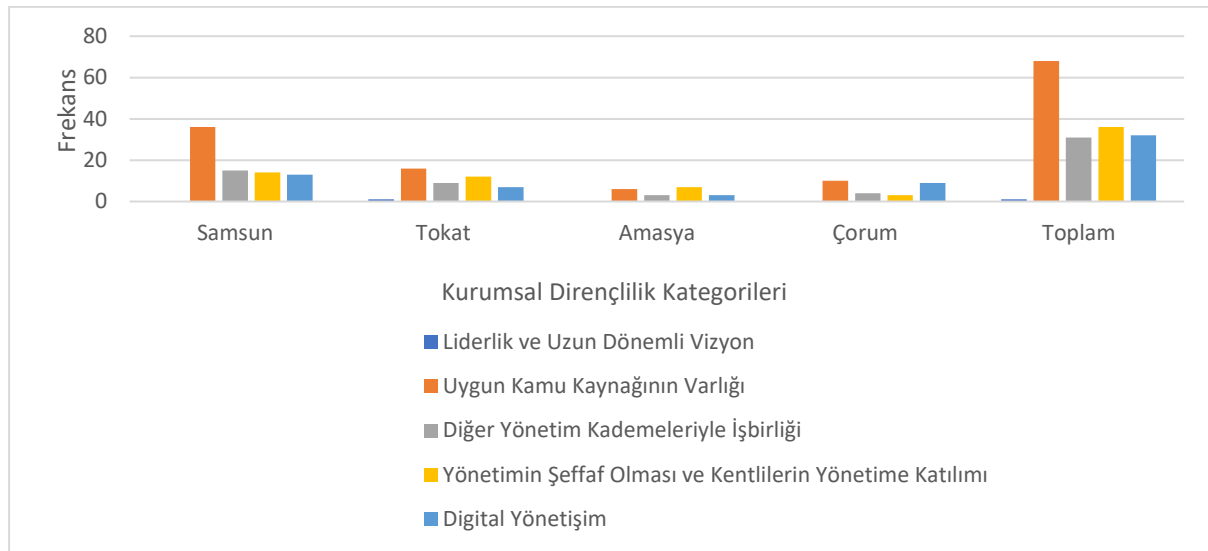
"Dijital Yönetişim" kategorisinde Samsun akıllı kent uygulamaları (10) ve e-belediye uygulamaları (3) ile öne çıkarken, Çorum da e-belediye (2) ve akıllı kent uygulamaları (7)

çalışmalarıyla dikkate değer katkılar sunmaktadır. Bu kategori iki alt kod altında analiz edilmiştir. En yüksek frekans “Akıllı Kent Uygulamaları” alt koduna (22) aittir.

Yukarıda yer alan Tablo 5’te ve aşağıda yer alan Şekil 4’te yer alınan verilere göre kurumsal dirençlilik boyutunda Samsun ve Çorum belediyeleri en yüksek kapasiteye sahip yerel yönetimler olarak öne çıkmaktadır. Samsun, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, şeffaf yönetim anlayışı ve dijital yönetim uygulamalarıyla dikkat çekerken; Çorum güçlü idari yapısı ve kaynakların etkin yönetimi konularında öne çıkmaktadır. Tokat ise insan kaynakları yönetimi ve iş birliğine dayalı projelerle bu boyutta etkili bir profil sergilemektedir. Amasya’nın ise sınırlı düzeyde kurumsal dirençlilik faaliyeti yürütmesi, bu alanda geliştirilmesi gereken bir potansiyelin varlığına işaret etmektedir.

Şekil 4.

TR 83 Bölgesi il belediyelerinin stratejik planlarında kurumsal dirençlilik kategorilerinin illere göre dağılımı

Belediyelerin stratejik planlarındaki somut örnekler; Samsun’da kurumsal karar alma süreçlerinde şeffaflık, paydaş iş birlikleri ve personel kapasitesini artırma politikalarını; Tokat’ta katılımcı yönetim, kent konseyi etkinliğinin artırılması ve bilgi sistemlerinin geliştirilmesini; Çorum’da güçlü kurumsal yapı, mali kaynakların etkin yönetimi ve akıllı şehir yönetim platformu uygulamalarını; Amasya’da ise vatandaş memnuniyetine dayalı yönetim anlayışını ortaya koymaktadır.

3.2.4. Ekonomik dirençlilik ile ilgili düzenlemeler

Aşağıda yer alan Tablo 6’da görüldüğü üzere ekonomik dirençlilik boyutu, toplam 80 ifade ile en az yer verilen boyut olup, “Endüstrilerin Büyümeyi Sağlayacak Çeşitlilikte Olması”, “İnovasyonun Ekonomiye Liderlik Etmesi”, “İşgücünün Farklı Becerileri Olması” ve “Altyapının Ekonomik Aktiviteleri Desteklemesi” başlıklarında dört ana kategori altında incelenmiştir. En yüksek frekans “Endüstrilerin Büyümeyi Sağlayacak Çeşitlilikte Olması” kategorisine (38) aittir.

Tablo 6.

TR 83 Bölgesi il belediyelerinin stratejik planlarında ekonomik dirençlilik boyutuna ilişkin düzenlemelerin frekans dağılımı

Kategoriler	Kodlar	Frekans Dağılımı				
		Samsun	Tokat	Amasya	Çorum	Toplam
Endüstrilerin Büyüme ve Sağlayacak Çeşitlilikte Olması	Sektörel Çeşitlilik Hedefleri	5	3	0	0	8
	Yeni İstihdam Alanları Oluşturulması	8	3	1	0	12
	Yerel İş Geliştirme Teşvikleri	10	5	2	1	18
Kategori Toplam Puanı		23	11	3	1	38
İnovasyonun Ekonomiye Liderlik Etmesi	İnovasyonun Ekonomiye Liderlik Etmesi	4	0	0	0	4
Kategori Toplam Puanı		4	0	0	0	4
İşgücünün Farklı Becerileri Olması	Mesleki Beceri Kazandırma Eğitimleri	1	8	0	0	9
Kategori Toplam Puanı		1	8	0	0	9
Altyapının Ekonomik Aktiviteleri Desteklemesi	Ekonomiyi destekleyecek alt yapı aktiviteleri	17	7	4	1	29
Kategori Toplam Puanı		17	7	4	1	29
Toplam		45	26	7	2	80

Kaynak: Yazarlar tarafından üretilmiştir.

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde "Endüstrilerin Büyüme ve Sağlayacak Çeşitlilikte Olması" kategorisi toplam 38 ifade ile bu boyutta en yüksek değere sahiptir. Kategori üç alt kod kapsamında analiz edilmiştir. Bunlar arasında en yüksek frekans "Yerel İş Geliştirme Teşvikleri" alt koduna (18) aittir. Samsun, yerel iş geliştirme teşvikleri (10) ve yeni istihdam alanları oluşturma (8) alanlarında öncüdür. Tokat ise mesleki yerel iş geliştirme teşvikleriyle bu alanda ikinci sıradadır.

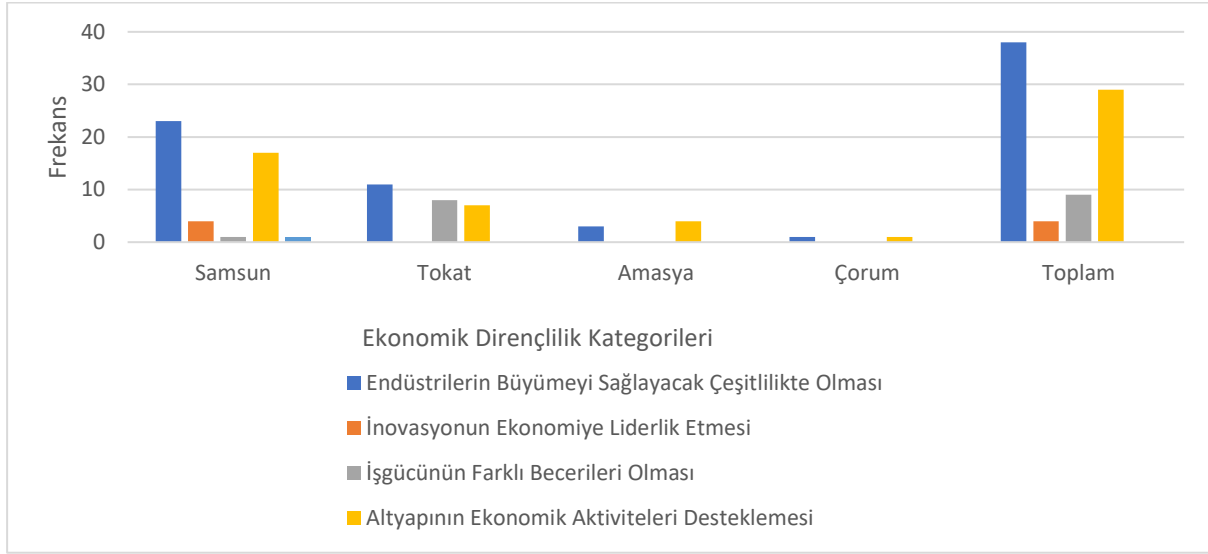
"İnovasyonun Ekonomiye Liderlik Etmesi" kategorisi Tablo 6'da görüldüğü şekilde yalnızca Samsun'da (4) temsil edilmekte, diğer belediyelerde ise yer almamaktadır. Bu durum, yenilikçi ekonomik stratejilerin bölgesel ölçekte yeterince yaygınlaşmadığını göstermektedir.

"İşgücünün Farklı Becerileri Olması" kategorisinde Tokat, mesleki beceri kazandırma eğitimleri (8) ile öne çıkarken diğer belediyelerde bu alandaki faaliyetler oldukça sınırlıdır.

"Altyapının Ekonomik Aktiviteleri Desteklemesi" kategorisi Samsun'da (17) ve Tokat'ta (7) belirgin bir şekilde öne çıkarken, Çorum (1) ve Amasya (4) bu alanda daha sınırlı düzeyde faaliyet göstermektedir.

Şekil 5.

TR 83 Bölgesi il belediyelerinin stratejik planlarında ekonomik kategorilerin illere göre dağılımı

Tablo 6 ve Şekil 5'te sunulan veriler birlikte değerlendirildiğinde, ekonomik dirençlilik boyutunda Samsun açık ara önde yer almakta ve özellikle altyapı destekli projeler ile endüstriyel çeşitlilik alanlarına yoğunlaşmaktadır. Tokat, mesleki eğitim programları ve yerel iş geliştirme teşvikleriyle ekonomik dirençliliğe katkı sağlarken; Çorum'un hedefleri daha çok istihdama yönelik küçük ölçekli girişimlere odaklanmaktadır. Amasya ise tarımsal üretim ve hayvancılık gibi sınırlı ekonomik alanlarda hedefler belirlemiştir.

Belediyelerin stratejik planlarındaki somut örnekler incelendiğinde; Samsun'un yatırım önceliklerini belirleme, tarım Ar-Ge çalışmaları, yerel ürünlerin ve el sanatlarının desteklenmesi ve uluslararası iş birlikleri gibi geniş bir yelpazede faaliyet gösterdiği; Tokat'ın istihdama yönelik meslek edindirme kursları ve kariyer geliştirme merkezleri ile dikkat çektiği; Çorum'un istihdam atölyeleri, Amasya'nın ise hayvancılık ve tarımsal üretim destekleri ile öne çıktığı görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Kentsel dirençlilik analizleri, farklı belediyelerin stratejik planlarındaki düzenlemelerin karşılaştırılması yoluyla önemli bulgular sunmaktadır. TR83 Bölgesi belediyeleri arasında en yüksek dirençlilik düzenlemesi, Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik planında tespit edilmiştir. Samsun'un büyükşehir statüsünde olması, idari ve mali kapasitesinin daha yüksek olması, geniş hizmet alanına ve daha gelişmiş altyapı imkânlarına sahip bulunması ve nüfusunun fazla olması, bu durumu açıklayan temel etmenler arasındadır. Ayrıca, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın 2017 tarihli illerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'na göre 81 il içinde 31. sırada yer alan Samsun'un sosyo-ekonomik göstergeleri doğrultusunda stratejik planlama kapasitesinin yüksek olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, söz konusu kapasitenin, stratejik planlarda çevresel, sosyal, ekonomik ve kurumsal kentsel dirençlilik boyutlarının bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasına, bu boyutlara ilişkin politika, strateji ve eylem setlerinin daha ayrıntılı biçimde geliştirilmesine olanak sağlayacağı

değerlendirilmektedir. Samsun'u sırasıyla 217, 171 ve 118 frekans sayısı ile Tokat, Çorum ve Amasya belediyeleri takip etmektedir. Büyükşehir-il-merkez ilçe statüsü farkı, dirençlilik odaklı analiz üzerinde belirgin etkilere sahiptir. Büyükşehir belediyeleri hem bütçe hem de teknik kapasite açısından daha geniş ölçekli projeler planlayabilirken, merkez ilçe belediyeleri daha sınırlı kaynaklarla çalışmakta ve bu durum özellikle altyapı, afet yönetimi ve ekonomik çeşitlilik kategorilerinde kapasite farkı yaratmaktadır. Samsun Büyükşehir Belediyesi hariç tutulduğunda, 2022 yılı gelişmişlik sıralamasında merkez ilçe bazında Çorum 129., Tokat 132. ve Amasya 190. sırada yer almaktadır (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2022). Tokat Belediyesi stratejik planında sosyal hizmetler, kültür-spor, eğitim ve istihdam politikalarının görece geniş yer tutması ve bu alanların somut eylem setleriyle ilişkilendirilmesi, planın dirençlilikle ilişkili kod sayısının Amasya ve Çorum'a kıyasla daha yüksek görünmesine neden olan başlıca etkenlerden biri olarak değerlendirilebilir. Kategori bazında incelendiğinde, Tokat'ın sosyal dirençlilikte "sosyal ve kültürel faaliyetler" ile "eğitim hizmetleri" kodlarında, Çorum'un ise "altyapı" ve "su yönetimi" kodlarında daha yüksek frekansa sahip olması, bu belediyelerin yerel önceliklerinin ve kapasite dağılımlarının farklılaştığını göstermektedir. Gelişmişlik düzeyinin belediyelerin kentsel dirençliliğe yönelik potansiyelleriyle doğru orantılı olduğu varsayımıyla, dirençliliğe dair düzenlemelerin gelişmişlik sıralamasıyla büyük ölçüde örtüştüğü söylenebilir.

Bu çalışmada çevresel dirençlilik stratejik planların ana boyutunu oluştururken, sosyal ve kurumsal dirençlilik boyutları da önemli yer tutmaktadır. Buna karşın ekonomik dirençlilik, geliştirilmesi gereken bir politika alanı olarak öne çıkmaktadır. Bu tespit, Mert ve Kan'ın (2023) TR63 Bölgesi'ndeki belediyeler (Hatay, Kahramanmaraş ve Osmaniye) üzerine yaptıkları çalışmayla paralellik göstermektedir. Söz konusu çalışmada da çevresel ve toplumsal dirençlilik boyutlarının ağırlıkta olduğu, ancak ekonomik düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan, Kaya ve Yaylı'nın (2023) TR71 Bölgesi'nde (Aksaray, Kırşehir, Kırıkkale, Nevşehir ve Niğde) yürüttükleri analizde, stratejik planlarda en çok öne çıkan başlık "ekonomi" olmuştur. Bu farklılık, bölgesel ekonomik yapının, nüfus yoğunluğunun ve belediye türlerinin (büyükşehir-il-ilçe) dirençlilik boyutları üzerinde belirleyici bir faktör olduğunu göstermektedir.

Çevresel ve sosyal dirençlilik boyutlarının, mevzuatla gelen yükümlülükler doğrultusunda ele alındığı söylenebilir. Belediyelerin bu alanlara öncelik vermesi, çevresel ve sosyal dayanıklılığı temel sorumluluk alanları arasında gördüklerini göstermektedir. Çevresel dirençlilik kategorileri incelendiğinde, "altyapının yeterli ve güvenilir olması" kodu Samsun ve Çorum'da yüksek frekansla öne çıkarken, "yeterli doğal kaynağın korunması" kodu tüm belediyelerde sınırlı kalmıştır. Çevresel dirençlilik boyutunda kentsel dönüşüm, doğal kaynakların korunması, geri dönüşüm ve iklim değişikliğiyle ilgili faaliyetlerin sıklığı oldukça düşüktür. Bu boyut, stratejik planlarda yeterince yer bulmamıştır ve bu nedenle geliştirilmesi gereken politika alanları arasında değerlendirilmiştir. Enerji tasarrufu ve enerji verimliliği konularına hiçbir belediyenin stratejik planında yer verilmemesi, bu alanlarda politika üretme ihtiyacını ortaya koymaktadır. Samsun dışındaki diğer belediyelerin afet hazırlığına yönelik herhangi bir

düzenlemeye yer vermemesi, doğal afetlere karşı hazırlık konusunun gelecek dönem stratejik planlarında daha fazla yer bulması gerektiğine işaret etmektedir.

Sosyal dirençlilik boyutunda “Etkili acil müdahale düzenlemeleri” kategorisine yalnızca Samsun’da değinildiği görülmüştür, diğer iller için geliştirilmesi gereken bir alandır. Kategori analizine göre, “kentsel hizmetlere erişim” kodu tüm belediyelerde en yüksek frekansa sahip olurken, “göçmen politikaları” kodunun hiçbir belediyede yer almaması dikkat çekmektedir. “Kent hakkı” kategorisine tüm belediyelerin daha fazla yer vermesi, katılımcılığı artırmak açısından önemlidir. “Güvenlik hizmetleri” ise yalnızca Çorum’da yer almış, diğer belediyelerde ise hiç işlenmemiştir. Güvenlik hizmetlerine stratejik planlarda yeterince yer verilmemesi, belediyelerin kamu düzeninin sağlanmasındaki potansiyel katkılarının sınırlı kaldığını göstermektedir. Toplumun güvenlik, sağlık ve huzur içinde yaşaması, kamu düzeninin sağlanmasıyla mümkündür. Bu nedenle, belediyelerin bu konuda daha planlı adımlar atması, dirençlilik açısından kritik önemdedir. Göçmen politikalarının stratejik planlarda yer almaması, belediyelerin bu konuda sorumluluk almaktan geri durduğunu göstermektedir. Her ne kadar doğrudan görev alanlarında olmasa da göçmenlerin belediye sınırlarında yaşayan bireyler olması nedeniyle temel hizmetlerden yararlandırılmaları gerekmektedir.

Kurumsal dirençlilik boyutunda “Yöneticilerin halka yakınlığı ve erişilebilirliği” tüm belediyelerde geliştirilmeye açık bir alan olarak öne çıkmaktadır. İyi iletişim, toplumsal katılımın artırılması ve acil durumlara hızlı müdahale becerileri, kentlerin farklı zorluklarla başa çıkma kapasitesini güçlendirmektedir. Bu nedenle yöneticilerin, halkla etkileşim ve erişilebilirlik düzeylerini artıracak uygulamalara yönelmeleri, kentsel dirençlilik stratejilerinin temel bileşenlerinden biri olmalıdır. Bu kategoriye ek olarak, “dijital yönetim” kategorisinin Samsun ve Çorum’da yüksek frekansta, Tokat ve Amasya’da ise sınırlı seviyede yer aldığı görülmektedir. “Kent konseyinin varlığı ve işlevselliği” açısından belediyelerde geliştirilmesi gereken alanlar bulunduğu belirlenmiştir ve bu doğrultuda iyileştirme çalışmalarının yapılması önerilmektedir. “Yönetim ve mali süreçlerde açıklık ve şeffaflık” konusuna ise Samsun’da diğer illere kıyasla daha fazla yer verildiği, diğer illerde bu konunun daha sınırlı biçimde ele alındığı tespit edilmiştir. Bu nedenle kaynak yönetimi ve şeffaflık konularında kapasitenin artırılması; yöneticilerin halkla iletişim yöntemleri ve hesap verebilirlik mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Ekonomik dirençlilik boyutunda, yeni istihdam alanlarının yaratılması, sektörel çeşitlilik ve yerel iş geliştirme teşvikleri gibi konularda önemli eksiklikler tespit edilmiştir. Kategori ve kod analizi, “altyapının ekonomik aktiviteleri desteklemesi” kodunun Samsun’da açık ara önde olduğunu, “inovasyonun ekonomiye liderlik etmesi” kodunun ise yalnızca Samsun’da yer aldığını göstermektedir. Ekonomik dirençlilik, bireylerin ve toplulukların krizlere karşı gösterdiği içsel dayanıklılık ve toparlanma kapasitesidir. Bu boyuttaki kapasite olası zararların finansal maliyetlerini azaltarak, ekonomik toparlanmayı mümkün kılmaktadır (Jamali vd., 2023; Hallegatte, 2014; Rose ve Liao, 2005). Dolayısıyla ekonomik dirençlilik yeniden toparlanmak için kritik bir rol oynamaktadır. Stratejik planlarda bu boyutun zayıf kalması, belediyelerin ekonomiyi daha makro bir düzeyde değerlendirmesinden ve yerel yönetim

sorumluluğu olarak görmemesinden kaynaklanıyor olabilir. Ancak, yerel istihdam, gelir artırıcı uygulamalar ve mesleki eğitim gibi alanlara daha fazla odaklanması, kentsel dirençliliği doğrudan destekleyecektir.

Sonuç olarak, TR83 Bölgesi belediyelerinin çevresel, sosyal, ekonomik ve kurumsal dirençlilik boyutlarında daha bütüncül ve katılımcı politika yaklaşımları benimsemesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bölgesel ve idari farklılıkların (büyükşehir–il–ilçe) stratejik planların kapsam ve derinliğini doğrudan etkilediği dikkate alınarak, kaynak tahsisi ve politika önceliklendirmesinin bu farklılıklar gözetilerek yapılması gerekmektedir. Bu tür politikalar, bölgenin genel kentsel dirençliliğini artırarak toplumsal refahın güçlendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Güvenli ve yaşanabilir bir çevrenin inşası, afet yönetimi, sosyal hizmetler, istihdam ve eğitim gibi alanlar bu düzenin ana bileşenleridir. Bu bağlamda, belediyelerin stratejik ve planlı yaklaşımlar benimsemeleri, kentlerin dirençliliğini artırmada kilit rol oynamaktadır. Stratejik planlar, kentlerin kendi özgün ihtiyaçları doğrultusunda hedef ve eylemlerini belirlemesi açısından önemli bir araçtır. Bu planlar sayesinde belediyeler, çevresel, sosyal ve ekonomik tehditlere karşı daha hazırlıklı ve sürdürülebilir yapılar oluşturabilirler. Bölgesel kapasite farklarının dikkate alınarak hazırlanacak stratejik planların hem yerel ihtiyaçlara hem de dirençlilik ilkelerine uyumlu şekilde kurgulanması, politika etkinliğini artıracaktır. Yeni dönem için hazırlanan 2025–2029 stratejik planların, dirençlilik açısından analiz edilerek önceki dönemle karşılaştırılması ileriye dönük bir araştırma konusu olarak önerilmektedir.

Compliance with Ethical Standards / Etik Standartlara Uyum

Conflict of Interest (Çıkar Çatışması):

[TR] Yazar ve diğer üçüncü kişi ve kurumlarla çıkar çatışmasının olmadığını veya varsa bu çıkar çatışmasının nasıl oluştuğuna ve çözüleceğine ilişkin beyanlar ile yazar katkısı beyan formları makale süreç dosyalarına ıslak imzalı olarak eklenmiştir.

[EN] The author(s) declare that they do not have a conflict of interest with themselves and/or other third parties and institutions, or if so, how this conflict of interest arose and will be resolved, and author contribution declaration forms are added to the article process files with wet signatures.

Ethics Committee Approval (Etik Kurul İzni):

[TR] Bu makale için etik kurul iznine gerek yoktur. Buna ilişkin ıslak onam formu, makale süreci dosyalarına eklenmiştir.

[EN] Ethics committee approval is not required for this article. The corresponding wet consent form has been added to the article process files.

Financial Support (Finansal Destek):

[TR] Bu çalışmada herhangi bir finansal destek bulunmamaktadır.

[EN] This study did not receive any financial support.

Acknowledgement (Teşekkür):

[TR] Bu çalışma kapsamında teşekkür edilecek kişi veya kurum bulunmamaktadır.

[EN] There are no individuals or institutions to be acknowledged in this study.

Kaynakça

- C40 Cities. (2023). *Raising climate ambition: Accelerator reports*. <https://www.c40.org/what-we-do/raising-climate-ambition/accelerator-reports/>
- Coaffee, J. (2013). Rescaling and responsabilising the politics of urban resilience: from national security to local place-making. *Politics*, 33(4), 240-252. <https://doi.org/10.1111/1467-9256.12011>
- Council of Europe. (2023). *European Urban Charter III*. [CG-GOV-(2023)1-04]. <https://rm.coe.int/cg-gov-2023-1-04-european-urban-charter-iii-en/1680aa8a9d>
- Cutter S.L., Burton C. G. ve Emrich C. T. (2010) Disaster resilience indicators for benchmarking baseline conditions. *Homeland Security and Emergency Management* 7(1): 1-22. <https://doi.org/10.2202/1547-7355.1732>
- Çakar, Ö. K. ve Esen, A. (2023). Yerel yönetimlerde stratejik planlama uygulamalarının kurum performansına etkisi. *Business & Management Studies: An International Journal*, 11(3), 1010-1025. <https://doi.org/10.15295/bmij.v11i3.2282>
- Çetin, Z. Ö. (2023). *Kentsel Dayanıklılık ve BM-Habitat*, Nobel Akademik Yayıncılık.
- Çınar, N. F. ve Tütünsatar, A. (2017). Bir Kamu Politikası Olarak Stratejik Planlama ve Üniversitelerde Uygulama: Akdeniz Bölgesindeki Farklı Kuşaktaki Üniversitelerin Misyon ve Vizyonları Üzerinden Bir Değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(4), 1177-1188.
- Dağ, Ş. (2009). *Yerel Yönetimlerde Stratejik Planlama*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr>
- David, F. R. (2011) *Strategic Management* (13th Edition), New Jersey: Pearson.
- Eren, E. (2013). *Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası* (9. baskı). Beta Yayıncılık
- Godschalk, D. R. (2003). Urban hazard mitigation: Creating resilient cities. *Natural hazards review*, 4(3), 136-143. [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)1527-6988\(2003\)4:3\(136\)](https://doi.org/10.1061/(ASCE)1527-6988(2003)4:3(136))
- Gözlükaya, T. (2007). *Yerel Yönetimler ve Stratejik Planlama: Modeller ve Uygulama Örnekleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr>
- Güçlü, N. (2003). Stratejik Yönetim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 23, Sayı 2, s. 61-85.
- Güngör, B. (2011). *Yerel Yönetimlerde Stratejik Yönetim Yaklaşımı: Ankara ve Bursa Büyükşehir belediyesinde Uygulanan Yöntemlerin Karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi. <https://tez.yok.gov.tr>
- Gürer, H. (2006). Stratejik Planlamanın Temelleri ve Türk Kamu Yönetiminde Uygulanmasına Yönelik Öneriler. *Sayıştay Dergisi* (63), 91-105.

- Intergovernmental Panel on Climate Change [IPCC]. (2007). *Climate change 2007: Impacts, adaptation and vulnerability (AR4 WG2 Full Report)*. https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/03/ar4_wg2_full_report.pdf
- IPCC. (2012). *Special Report on Managing the Risks of Extreme Events and Disasters to Advance Climate Change Adaptation*, Cambridge University Press, Cambridge, UK, New York, USA. http://ipcc-wg2.gov/SREX/images/uploads/SREX-AII_FINAL.pdf
- IPCC. (2014). *Climate change 2014: Impacts, adaptation, and vulnerability (WGII AR5 Part A)*. https://ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/WGIIAR5-PartA_FINAL.pdf
- IPCC. (2021). *Climate change 2021: The physical science basis (AR6 WGI SPM)*. https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_SPM_final.pdf
- IPCC. (2024). *Special report on climate change and cities*. <https://www.ipcc.ch/sixth-assessment-report-working-group-2/>
- Habitat III. (17-20 October 2016). The New Urban Agenda. *The United Nations Conference on Housing and Sustainable Urban Development*. <https://habitat3.org/the-new-urban-agenda>
- Hallegatte S. (2014). Economic Resilience: Definition and Measurement. In Policy Research Working Paper; *World Bank Group: Washington, DC, USA, Volume WPS6852*. <https://hdl.handle.net/10986/18341>
- Hatipoğlu, S. S. ve Kavanoz, S. E. (2024). Kentsel Dirençliliğin Farklı Boyutları. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (67), 15-23. <https://doi.org/10.18070/erciyesiibd.1345818>
- Jamali, A., Robati, M., Nikoomaram, H., Farsad, F. ve Aghamohammadi, H. (2023). Urban resilience assessment using hybrid MCDM model based on DEMATEL-ANP method (DANP). *Journal of the Indian Society of Remote Sensing*, 51(4), 893-915. <https://doi.org/10.1007/s12524-023-01670-8>
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kavanoz, S. E. (2020). “Kentsel direnç” kavramı üzerine. *Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 5-24. <https://dergipark.org.tr/en/pub/yykentcevre/issue/55330/733459>
- Kaya, H. ve Yaylı, H. (2023). Belediyelerin kentsel dirençlilik algısını stratejik planlardan okumak: TR71 bölgesi örneği. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 6(2), 376-385. <https://doi.org/10.33712/mana.1260172>
- Keck, M. ve Sakdapolrak, P. (2013). What is social resilience? Lessons learned and ways forward. *Erdkunde*, 5-19. <https://www.jstor.org/stable/23595352>
- Kwok, A., Doyle, E. H., Becker, J., Johnston, D. ve Paton, D. (2016). What is “social resilience”? Perspectives of disaster researchers, emergency management practitioners, and policymakers in New Zealand. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 19, 197–211. <https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2016.08.013>

- Lowe, M., Bell, S., Briggs, J., McMillan, E., Morley, M., Grenfell, M., ... ve Jordan, N. (2024). A research-based, practice-relevant urban resilience framework for local government. *Local Environment*, 1-16.
- Mert, E. ve Kan, M. E. (2023). TR63 bölgesi belediyelerinin kentsel dirençlilik farkındalıklarının stratejik planlar üzerinden incelenmesi. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 97-125. <https://doi.org/10.54557/karataysad.1347652>
- OECD. (2024). *Infrastructure for a Climate-Resilient Future*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/a74a45b0-en>.
- Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD]. (2016). *Resilient cities, preliminary version*. <https://www.oecd.org/en/topics/regional-rural-and-urban-development.html>
- Poyraz, F. (2024). Yerel Yönetimlerde Stratejik Planlama: Bir Literatür Araştırması. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, Cilt:22, Sayı:52, s. 366-395.
- Rose, A ve Liao, S. Y. (2005). Modeling regional economic resilience to disasters: A computable general equilibrium analysis of water service disruptions. *Regional Science* 45(1): 75-112. <https://doi.org/10.1111/j.0022-4146.2005.00365.x>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2024). *Amasya Belediyesi 2020–2024 Stratejik Plan Revizyon Çalışması*. <http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/BDoMS+T C AMASYA BELEDİYESİ 2022-2024 YILI STRATEJİK PLAN REVİZYON.pdf>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2024). *Çorum Belediyesi 2020–2024 Stratejik Planı*. <http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/2148/Corum+Belediyesi+2020-2024>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2024). *Samsun Büyükşehir Belediyesi 2020–2024 Stratejik Planı*. <http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/1926/Samsun+Buyuksehir+Belediyesi+2020-2024>
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2024). *Tokat Belediyesi 2020–2024 Stratejik Planı*. <https://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/2111/Tokat+Belediyesi+2020-2024>
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2017). İllerin ve bölgelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması (SEGE-2017). <https://www.sanayi.gov.tr/merkez-birimi/b94224510b7b/sege/il-sege-raporlari>
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2022). İlçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması araştırması (SEGE-2022). <https://www.sanayi.gov.tr/merkez-birimi/b94224510b7b/sege/ilce-sege-raporlari>
- Tuğaç, Ç. (2019). Kentsel dirençlilik perspektifinden yerel yönetimlerin görevleri ve sorumlulukları. *İdealkent*, 10(28), 984-1019. <https://doi.org/10.31198/idealkent.634144>
- United Nations. (2017). *New Urban Agenda*. United Nations. <https://habitat3.org/wp-content/uploads/NUA-English.pdf>

- United Nations Development Programme [UNDP]. (2015). *Sürdürülebilir Kalkınma Programı Hedefleri*. United Nations. <https://www.undp.org/sustainable-development-goals/sustainable-cities-and-communities>
- United Nations International Strategy for Disaster Risk Reduction [UN-ISDR]. (2009). *Terminology on disaster risk reduction*. United Nations.
- United Nations Department of Economic and Social Affairs Population Division. (2018). *The world's cities in 2018 data booklet* (ST/ESA/SER.A/417). United Nations.
- United Nations Framework Convention on Climate Change. (2015). *Paris Agreement*. United Nations. <https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09r01.pdf>
- United Nations Office for Disaster Risk Reduction [UNDRR]. (2015). *Sendai Afet Riskini Azaltma Çerçevesi*. Retrieved from https://uclg-ewa.org/uploads/file/748e86d91ae4409e9188794ddb6c004d/Sendai_TR.pdf
- Ribeiro, P. J. G. ve Gonçalves, L. A. P. J. (2019). Urban resilience: A conceptual framework. *Sustainable Cities and Society*, 50, Article 101625. <https://doi.org/10.1016/j.scs.2019.101625>
- The Rockefeller Foundation. (2013). *100 Resilient Cities*. <https://www.rockefellerfoundation.org/100-resilient-cities/> adresinden 08.10.2024 tarihinde alınmıştır.
- Wardekker, J. A., De Jong, A., Knoop, J. M. ve Van Der Sluijs, J. P. (2010). Operationalising a resilience approach to adapting an urban delta to uncertain climate changes. *Technological Forecasting and Social Change*, 77(6), 987-998. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2009.11.005>
- World Economic Forum. (2024). *Global risks report 2024 (19th ed.)*. https://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Global_Risks_Report_2024.pdf